

MILE KONJEVIĆ (1933.-2023.)

Velika je rijetkost za autora da u svega nekoliko mjeseci piše dva in memoarima, i to za istraživače koji su imali izniman utjecaj na njegov ili njezin profesionalni razvoj. Upravo se navedeno dogodilo meni, kada sam saznala da je preminuo Mile Konjević, kojega sam imala sreću i upoznati. Radilo se tek o kratkom upoznavanju prilikom organizacije tribine o razvoju radničkog pokreta u Slavonskom Brodu, održane 2017. godine. Mile Konjević je tada sjedio u prvom redu i tek nakon što nas je tadašnja ravnateljica Muzeja Brodskog Posavlja upoznala shvatila sam da je riječ o povjesničaru čije su knjige i članci, uz one Dragiše Jovića, činili neizostavni korpus tekstova za moju doktorsku disertaciju te koji su mjesecima bili na mom radnom stolu. Učinio mi se samozatajnim i pomalo suzdržanim. Tu njegovu osobnost potvrdili su i kolege koji su s njim dijelili radni prostor u tadašnjem Centru za izučavanje radničkog pokreta i narodnooslobodilačkog pokreta, prethodnika današnje Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, a koji je do 1991. godine u nekoliko navrata mijenjao svoj naziv (Historijski institut Slavonije, Historijski institut Slavonije i Baranje, Centar za društvena istraživanja, Centar za povijest Slavonije i Baranje).

Mile Konjević rođen je 1933. godine u Drenovcu Radučkom. Nakon završetka učiteljske škole u Gospiću (1952.) te Više pedagoške škole u Zagrebu (1960.) Konjević je 1969. godine diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a iste godine započinje njegov radni staž u tadašnjem Historijskom institutu Slavonije, na kojemu će ostati sve do umirovljenja 1991. godine. Godine 1977. obranio je doktorski rad s temom *Radnički pokret u Slavoniji 1929.-1941.* pod mentorstvom Ljube Bobana. Znanstveni rad Mile Konjevića kao dugogodišnjeg istraživača i povjesničara, kasnije ravnatelja (1984.-1991.) te urednika institutskog časopisa obilježio je znanstveno djelovanje ne samo slavonskobrodskog kraja, nego i šire. Veliko uporište za istraživanje

i metodologiju koju je primjenjivao bio je Filozofski fakultet u Zagrebu, gdje je stasao pod utjecajem profesorā poput Jaroslava Šidaka i Igora Karamana. U skladu s tadašnjom dominantnom metodologijom, što i danas potvrđuju suradnici Mile Konjevića koji su i sami bili nekadašnji studenti zagrebačkog fakulteta, ovaj je povjesničar slijedeći istraživačke naputke svojih profesora veliku pažnju posvećivao sveobuhvatnim istraživanjima arhivskih fondova, nastojeći pružiti što širi kontekst, neovisno o tome je li istraživao radnički pokret ili gospodarske i političke prilike u Slavoniji. U skladu s temom njegovoga doktorskog rada, veliki dio karijere obilježila su istraživanja vezana uz međuratnu Jugoslaviju odnosno radnički pokret, posebno njegov razvoj tijekom 1930-ih godina. Sukladno tomu, najveći dio njegova istraživanja bio je usmjeren prema različitim aspektima njegova razvoja, kao i djelovanju komunističkog pokreta s naglaskom na prostor Slavonije. Stoga ne čudi što je Mile Konjević ostavio najveći historiografski trag upravo na području socijalne povijesti, prije svega iznimno važnom monografijom, ujedno i njegovim doktorskim radom, objavljenom 1981. godine pod naslovom *Radnički pokret u Slavoniji (1929.-1941.)*, koju je recenzirao njegov mentor na doktorskom studiju Ljubo Boban. Zahvaljujući svojoj metodičnosti i iscrpnoj faktografiji, ova knjiga novoj generaciji povjesničara koji se bave socijalnom poviješću predstavlja neizostavan izvor pri proučavanju nastanka i uvjeta u kojima je stasala ovdašnja radnička klasa. Konjević je, uz Dragišu Jovića, prvi koji je pružio periodizacijski okvir koji i danas, o čemu mogu i osobno svjedočiti, pruža bazu pri istraživanju fenomena radničke klase. Knjiga osim niza faktografskih podataka također pruža vrlo detaljnu sliku ekonomskog položaja radničke klase, čime služi kao izvanredan sekundarni izvor za proučavanje socijalne, ekonomske i političke povijesti.

Ova su istraživanja, baš kao i ona Ivana Očaka ili Vlade Strugara, nastala u metodološkim okvirima onoga što suvremeni istraživači nazivaju *old labor history*, a koja je zasnovana na temeljitom i konciznom faktografskom predstavljanju povijesnih događanja, što rezultira iscrpnim činjeničnim podacima koji, kako sam ranije navela, i danas pružaju vrlo važno uporište za suvremena istraživanja. Ovi kvantitativni podaci otkrivaju historiografsku strast i težnju k što iscrpnijem istraživačkom radu, koja je itekako vidljiva u historiografskoj ostavštini Mile Konjevića.

Baš kao što je to bilo u slučaju mnogih povjesničara starije generacije, doktorska tema na određeni je način usmjeravala i istraživačke interese tijekom daljnje karijere. Ipak, u slučaju Mile Konjevića, premda je istraživačko polje radničkog pokreta proželo značajan dio njegove znanstvene karijere, njegov opus nikako nije bio istraživački i tematski strogo definiran i ograničen. U tom kontekstu njegova su istraživanja obuhvaćala osim međuratnog isto tako i ratno te poratno razdoblje. Istraživao je Hrvatsku seljačku stran-

ku, točnije formiranje i rad Izvršnog odbora stranke na oslobođenom teritoriju tijekom Drugog svjetskog rata, općinske izbore u Banovini Hrvatskoj itd.

Konjevićev istraživački rad, uz onaj Slavice Hrečkovski te Dragiše Jovića, dao je iznimno vrijedan pečat djelovanju tadašnjeg Centra za izučavanje radničkog i narodnooslobodilačkog pokreta, sve do njegovog kraja 1991. godine. Naime, u tom razdoblju Konjević nije djelovao isključivo kao znanstvenik, nego i kao ravnatelj u razdoblju između 1984. i 1991. godine. Bivši njegovi suradnici sjećaju ga se kao veoma susretljivog šefa koji je imao razumijevanja za brojne poteškoće s kojima su se tadašnji istraživači susretali. Osim upravljanja radom tadašnjeg Centra za povijest Slavonije i Baranje (posljednji naziv u nizu njegovih promjena) otprilike u isto vrijeme bio je glavni urednik tadašnjeg institutskog časopisa *Slavonski povijesni zbornik* (1979.-1989.) Ovdje se itekako očituje veliki radni elan što ga je Mile Konjević posjedovao. Naime, uz to što je obavljao uredničku funkciju, a kasnije i upravljao radom instituta, ovaj je povjesničar u isto vrijeme gotovo u svakom broju objavljivao znanstvene radove, prikaze te kritike. Nerijetko je u jednom broju objavio i po tri teksta, što i danas, kada je tehnologija uvelike olakšala istraživački posao, predstavlja dokaz posvećenosti poslu te postojanje naglašene istraživačke znatiželje. Tijekom njegovog uredničkog mandata časopis je i dalje surađivao s nizom tadašnjih istaknutih povjesničara, poput Bogumila Hrabaka, Ivana Očaka te Mire Kolar-Dimitrijević.

Uz suradnju u nizu tadašnjih uglednih stručnih časopisa, poput *Priloga Instituta za istoriju radničkog pokreta u Sarajevu*, svakako još valja izdvojiti i njegove radove objavljene u *Političkoj misli*, *Vojnoistorijskom glasniku* te Časopisu za suvremenu povijest. Premda je njegova matična institucija oduvijek imala lokalni karakter, Konjević nije isključivo analizirao događaje u lokalnom kontekstu, nego je zahvaljujući sveobuhvatnosti i preciznom predstavljanju istraženog materijala uvelike pridonio razvoju širokog historioografskog narativa. Navedeno se posebno odnosi na radove vezane uz analizu „Hrvatskog sabora“ u ustaškoj politici 1942. godine ili pak one koji se tiču pokušaja osnivanja Hrvatske nacionalističke stranke rada 1940. godine.

Ovdje nikako ne treba zanemariti doprinos koji je ovaj povjesničar dao razvoju lokalne historiografije. Naime, Konjević je intenzivno istraživao različite aspekte slavonskobrodske odnosno slavonske povijesti. U tom kontekstu potrebno je istaknuti njegov doprinos objavljivanju monografije o tvornici „Đuro „Đaković“ u sklopu obilježavanja njezine pedesetgodišnjice, u kojoj se pored same tvornice predstavlja i iznimno opširna i vrijedna analiza jugoslavenske, a potom i slavonskobrodske privrede između dvaju svjetskih ratova. Osim navedenoga, u okvirima lokalne historiografije svakako valja navesti i Konjevićeva istraživanja koja su rezultirala izdavanjem monografije pod uredništvom Zdravka Krnića *Oriovac: prilozi za povijest mjesta*, ili ona

vezana uz nastanak modernog zdravstva na području Slavanskog Broda, kao i povijest slavonskobrodske gimnazije.

Kako sam ranije istaknula, djelovanje ovog slavonskobrodskog povjesničara uvelike je obilježilo rad jedne od najprepoznatljivijih znanstvenih institucija u Slavoniji. Navedeno nije samo rezultat činjenice da je Mile Konjević svoj gotovo cijeli radni vijek proveo u slavonskobrodskom institutu, nego i one da je Mile Konjević bio ne samo posljednji urednik institutskog časopisa, nego ujedno i njegov posljednji ravnatelj. Istaknuto se prije svega odnosi na činjenicu da je Mile Konjević sa svojim kolegama kreirao prve stručne i istraživačke korake na ovom području. To je itekako vrijedno pamćenja, ali i zahvale nas koji gotovo dvadesetak godina nakon Mile Konjevića radimo u prostorijama Podružnice.

Ništa manje važna je i činjenica da je istraživanja Mile Konjevića nadišlo vremenske okvire njegovog rada. Na tom tragu iznimno je važno istaknuti da istraživanja objavljena u njegovim knjigama i člancima novom naraštaju povjesničara pružaju svojevrсни temelj za proučavanje socijalnih fenomena međuratne Jugoslavije. Dovoljno je osvrnuti se na bibliografske popise mojih kolega, bilo da se radi o onima koji se bave lokalnim temama ili pak kolegama koji obuhvaćaju šire prostore pišući velike sinteze i doktorske disertacije i objavljujući radove u međunarodnim publikacijama. U okviru navedenoga, mogu s velikim uvjerenjem tvrditi da će njegovi tekstovi i dalje biti prisutni na mome radnom stolu te da će moje kolegice i kolege, neovisno o tome rade li na nekom od hrvatskih sveučilišta, St. Olaf Collage ili Central European University, i dalje upućivati molbe za skeniranje njegovih radova.

Unatoč svome značaju, kao i činjenici da je obilježio posljednje godine djelovanja prethodnika današnje Podružnice, Mile Konjević je u skladu sa svojim samozatajnim karakterom nestao iz akademske zajednice, otišavši u mirovinu 1991. godine. Isto tako samozatajno napustio nas je u siječnju 2023. godine.

Ana Rajković Pejić